

**DIRECȚIA GENERALĂ POLITICI INTERNE ALE UNIUNII
SERVICIUL DE POLITICI B: POLITICI STRUCTURALE ȘI DE
COEZIUNE**

CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE

**ÎNCURAJAREA INVESTIȚIILOR PRIVATE
ÎN SECTORUL CULTURAL**

SINTEZĂ

Rezumat

Studiul identifică tendințele în ceea ce privește încurajarea investițiilor private în sectorul cultural în statele membre ale UE, dezvoltând datele empirice culese pe baza chestionarelor, a studiilor de caz efectuate în cinci state membre și a cercetării documentare. Acesta prezintă o imagine de ansamblu a mecanismelor și a măsurilor destinate să încurajeze investițiile private, care includ: cadrul fiscal (încurajarea consumului de cultură și a investițiilor corporative și filantropice), regimurile financiare și bancare, precum și mecanismele intermediare. Studiul prezintă o analiză comparativă între investițiile private în cultură în Statele Unite și în Europa.

Acest document a fost solicitat de Comisia pentru cultură și educație a Parlamentului European.

AUTORI

IMO - Institutul pentru Relații Internaționale
Prof. dr. Vesna Čopič, Ph.D., cercetător principal
Prof. dr. Aleksandra Uzelac, Ph.D., coordonator de studiu
Prof. dr. Jaka Primorac, Ph.D.
Prof. dr. Daniela Angelina Jelinčić, Ph.D.
Andrej Srakar, masterand
Ana Žuvela, masterand

ADMINISTRATOR COORDONATOR

Ana Maria Nogueira
Departamentul Tematic Politici structurale și de coeziune
Parlamentul European
1047 Bruxelles
E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

ASISTENT EDITORIAL

Lyna Pärt

VERSIUNI LINGVISTICE

Original: EN
Traduceri: BG, CS, DA, DE, EL, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, SK, SL, SV.

DESPRE EDITOR

Pentru a contacta Departamentul Politic sau pentru a vă abona la buletinul lunar al acestuia, vă rugăm să scrieți la următoarea adresă: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Manuscris finalizat în luna iulie 2011.
Bruxelles, © Parlamentul European, 2011.

Acest document este disponibil pe Internet, la următoarea adresă:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

NOTĂ PRIVIND RESPONSABILITATEA

Opiniile exprimate în acest document sunt responsabilitatea autorului și nu reprezintă neapărat poziția oficială a Parlamentului European.

Reproducerea și traducerea documentului pentru scopuri necomerciale sunt permise, cu condiția ca sursa să fie menționată și editorul să fie anunțat în prealabil și să primească o copie a materialului.

LISTA ABREVIERILOR

- A&B** *Arts & Business*
- ABSA** Association for Business Sponsorship of the Arts (Asociația pentru sponsorizarea corporativă a artelor)
- ACE** *Arts Council England* (Consiliul pentru Arte al Angliei)
- ACRI** Asociația națională a caselor locale de economii și a fundațiilor bancare
- ADMICAL** *Carrefour du Mécénat d'Entreprise* (Rețea de filantropie corporativă)
- AEDME** *Asociación Española para el Desarrollo del Mecenazgo Empresarial* (Asociația spaniolă pentru dezvoltarea mecenatului corporativ)
- BC** *Bondardo Comunicazione*
- BDI** *Haus der Deutschen Wirtschaft* (Federația Industriei Germane)
- CAF** *Charities Aid Foundation* (Fundația pentru ajutoare de caritate)
- CATI** Interviu telefonic asistat pe calculator
- C&D** Cercetare și dezvoltare
- CE** Comisia Europeană
- CEREC** Comitetul European pentru Întreprinderi, Artă și Cultură
- CESC** Cadrul european pentru statistici culturale
- CIAV** *Audiovisual Investment Certificate Programme* (Programul de certificate de investiții în audiovizual)
- CNC** *Centre National de la Cinématographie* (Centrul Național al Cinematografiei)
- CZK** Coroana cehă, moneda
- DCMS** Departamentul pentru Cultură, Mass-media și Sport
- EGEDA** *Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales* (Asociația pentru gestionarea drepturilor producătorilor audiovizuali)
- EIS** *Enterprise Investment Scheme* (Programul de investiții în întreprinderi)
- EUR** Euro, moneda
- FCR** Filantropie cu capital de risc
- GEC** Grupul pentru export creativ
- GBP** Lira sterlină, moneda

- ICAA** Institutul de Cinematografie și Arte Audiovizuale
- IFCIC** *Institut de Financement du Cinéma et des Industries Culturelles* (Institutul de Finanțare a Cinematografiei și a Industriilor Culturale)
- IMM** Întreprinderi mici și mijlocii
- IMO** *Institut za međunarodne odnose* (Institutul pentru Relații Internaționale)
- IWK** *Initiativen Wirtschaft fur Kunst* (Comitetul economic austriac pentru arte)
- JSKD** Fondul public pentru activități culturale
- LAPV** Legea privind activitățile de interes public și voluntariatul
- LF** Legea privind fundațiile
- LPPC** Legea privind protejarea patrimoniului cultural
- MKIDN** *Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego* (Ministerul Culturii și Patrimoniului Național)
- MBA** Consiliul pentru muzee, biblioteci și arhive
- NCK** *Narodowe Centrum Kultury* (Centrul Național pentru Cultură)
- NDPB** *Non-departmental public body* (Autoritate administrativă independentă)
- NEA** *National Endowment for the Arts* (Fondul Național pentru Arte)
- NESTA** *The National Endowment for Science, Technology and the Arts* (Fondul național pentru știință, tehnologie și arte)
- NHMF** *National Heritage Memorial Fund* (Fondul memorial pentru patrimoniul național)
- NIOK** *Nonprofit Információs és Oktató Központ* (Centrul non-profit de informare și formare)
- Nyx Forum** Forumul danez pentru arte și afaceri
- OCDE** Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
- OIP** Organizație de interes public
- ONG** Organizație neguvernamentală
- ONP** Organizație non-profit
- PDALIA** Legea privind protecția documentelor și a arhivelor și instituțiile de arhivare
- PIB** Produsul intern brut
- PLN** Zlotul polonez, moneda
- PPP** Parteneriate public-privat

PVF	<i>Philanthropic Ventures Foundation</i>
RCAHMW	Comisia regală pentru monumentele vechi și istorice din Țara Galilor
RCI	Responsabilitatea culturală a întreprinderilor
RSI	Responsabilitatea socială a întreprinderilor
RTV	Radioteleviziune
SAZAS	<i>Združenje skladateljev in avtorjev za zaščito glasbene avtorske pravice Slovenije</i> (Societatea Compozitorilor, Autorilor și Editorilor pentru protejarea drepturilor de autor din Slovenia)
SEE	Spațiul Economic European
SEK	Coroana suedeză, moneda
SKK	Coroana slovacă, moneda
SNDC	Strategia națională pentru dezvoltarea culturii
SOFICA	<i>Société pour le Financement de l'Industrie Cinématographique et Audiovisuelle</i> (Societatea pentru finanțarea industriei cinematografice și audiovizuale)
SPF	Societate de producție de film
SUA	Statele Unite ale Americii
TCA	<i>Tax Consolidation Act</i> (Actul de consolidare fiscală)
TFUE	Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UE	Uniunea Europeană
UK	Regatul Unit
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
USD	Dolarul american, moneda
WWIK	Legea olandeză privind prevederile salariale pentru artiști
ZAMP	Societatea Autorilor din Slovenia
ZUJIK	Legea slovenă privind exercitarea interesului public față de cultură

SINTEZĂ

1.1. Introducere

1.1.1. Sfera studiului

Economia finanțării mixte a artei și a culturii este percepută, în general, drept un model de sustenabilitate financiară. Cu toate că diferitele surse de finanțare destinate activităților culturale includ sprijinul public, sprijinul privat și veniturile realizate, studiul de față este dedicat analizei investițiilor private în cultură. Acesta își propune să analizeze diversele forme de investiții private din perspectiva politicilor culturale și a măsurilor de stimulare existente. Studiul urmărește să ofere Parlamentului European o mai bună înțelegere a importanței stimulentei publice în favoarea finanțării private a culturii. Cercetarea se concentrează, în principal, asupra importanței aspectelor economice, politice și culturale ale modurilor și mecanismelor de finanțare dezvoltate de guverne pentru a încuraja investițiile private în sectorul culturii și asupra utilizării generalizate a acestor moduri și mecanisme. Studiul încearcă să identifice tendințele generale la nivelul UE în ceea ce privește finanțarea privată a sectorului cultural, în paralel cu oferirea de exemple de noi practici și politici aplicate în statele membre ale UE. Acesta se axează pe explorarea principalelor motivații în favoarea finanțării sectorului cultural și a principalelor obstacole cu care se confruntă investitorii privați. Studiul abordează necesitatea unei cercetări comparative a politicii culturale în acest domeniu și subliniază responsabilitatea comună a statelor membre ale UE în vederea furnizării unor date comparative la nivelul UE. De asemenea, este inclusă o analiză succintă a tendințelor și a principalelor diferențe în raport cu situația din Statele Unite.

Termenul „investiții private”, astfel cum este definit în prezentul studiu, include orice investiție, donație sau cheltuieli în domeniul culturii, efectuate de persoane individuale, întreprinderi sau organizații care nu aparțin domeniului public. Această definiție depășește conceptul de investiții private care este asociat, în primul rând, cu randamentul capitalurilor, pentru a include sprijinul privat și veniturile realizate provenite de la persoane, întreprinderi și organizații non-profit, fie că acestea investesc în cultură, o sponsorizează, donează în favoarea ei sau o consumă. De aceea, formele relevante de sprijin discutate în acest studiu sunt investițiile directe, sponsorizările, mecenatul și donațiile, precum și câștigurile din venituri proprii, cum sunt cele provenite din bilete, taxe de intrare și comercializarea unor bunuri. Motivele care stau la baza investițiilor, a donațiilor și a cheltuielilor sunt diferite: investițiile sunt ghidate de principiul câștigului, măsurat sub formă de profit, donațiile sunt ghidate de principiul responsabilității sociale, exprimat prin valori culturale sociale, simbolice sau valori similare fără caracter economic, iar cheltuielile sunt ghidate de principiul suveranității consumatorului, măsurat prin valoarea de piață sau valoarea de utilizare a culturii, dar și prin valoarea intrinsecă a culturii.

1.1.2. Sursele de date utilizate

Percepția larg răspândită, potrivit căreia economia finanțării mixte a artelor și a culturii ar putea oferi noi perspective pentru sustenabilitatea activităților din sectorul cultural, a impus necesitatea găsirii altor surse care să completeze fondurile publice și care să încurajeze utilizarea lor. De aceea, este surprinzător faptul că nu există suficiente date comparative cu privire la volumul fondurilor private destinate culturii și cu privire la eficacitatea măsurilor date și a metodologiei comparative în Europa. Există unele cunoștințe limitate privind diferitele realități de la nivel național, prin intermediul unor studii și sondaje în materie de donații private și sponsorizări culturale, care au fost realizate de organizații artistice și de afaceri. Cu toate acestea, datele existente sunt culese utilizând metodologii diferite și, prin urmare, nu au o calitate comparabilă la nivel european.

Pentru a compensa lipsa unor date sistematice pe teme legate de investițiile private în cultură, în special cu privire la stimulentele existente în favoarea investițiilor private în UE, s-a încercat o mai bună cunoaștere a situației investițiilor private din diferitele țări ale UE

prin culegerea de informații cu ajutorul chestionarelor. S-a transmis celor 27 de miniștri ai culturii din UE un chestionar destinat să culeagă date cu privire la stimulentele existente pentru investițiile private în cultură. Răspunsurile primite au variat sub aspectul detaliilor furnizate. Am primit răspunsuri de la mai mulți miniștri ai culturii care ne-au informat că aceste date nu sunt culese în mod sistematic de către aceștia sau că sunt de competența miniștrilor de finanțe. Organizațiile artistice și de afaceri și organizațiile culturale din Europa au fost și ele contactate și li s-au prezentat scurte liste de întrebări despre investițiile private efectuate în sectorul cultural. S-au obținut informații mai aprofundate despre țările selectate, prin elaborarea a cinci studii de caz (Italia, Țările de Jos, Polonia, Slovenia și Regatul Unit). Compendiul de date și tendințe generale în politica culturală a Europei, un exercițiu paneuropean de cartografiere a politicii culturale, a fost o altă sursă de date valoroasă pentru această analiză. De asemenea, s-a realizat o amplă cercetare documentară a literaturii relevante axate pe acest subiect.

1.1.3. Structura studiului

Studiul este alcătuit din șapte capitole. Capitolul I face o introducere a studiului. Capitolul II prezintă contextul care explică principalii termeni utilizați în studiu, conceptele esențiale de politică culturală și modurile de finanțare, precum și un cadru pentru înțelegerea rolului fiscalității și a principalelor sale caracteristici. Acesta oferă o imagine de ansamblu a finanțării artelor și culturii, clasificând-o în trei surse (și anume, finanțare publică, finanțare privată și venituri realizate), precum și în funcție de diferiții finanțatori (întreprinderi, persoane individuale sau entități non-profit). Capitolul prezintă pe larg modurile de finanțare prin intermediul dimensiunii economice, politice și culturale. Ținând seama de suveranitatea culturală a statelor membre ale UE și de rolul limitat al reglementării fiscale comunitare, acest capitol abordează, de asemenea, pe scurt impactul legislației UE asupra fiscalității practicate în statele membre. Tipologia diferitelor tipuri de investiții private se face în funcție de motivația acestor investiții (de exemplu, investiții directe, inclusiv parteneriate public-privat; sponsorizări; mecenat și donații). Capitolul subliniază că toate eforturile guvernamentale sunt în relație strânsă cu sectorul cultural proactiv: antreprenoriatul cultural, comercializarea eficace, colectarea intensivă de fonduri și formarea publicului (*audience development*), în paralel cu trecerea la era digitală, prezintă provocări noi pentru toți cei implicați. Capitolul III descrie mecanismele, instrumentele și măsurile selecționate privind reducerile și deducerile fiscale, stimulentele financiare menite să atragă potențiali co-finanțatori, organizațiile importante care mediază relațiile între sectorul artelor și sectorul de afaceri sau între sectorul artelor și sectorul de stat, precum și alte orientări politice de natură să introducă tendințe noi. Capitolul IV prezintă cinci studii de caz efectuate în diferite părți ale UE: nord și sud, statele membre vechi și noi și tradițiile culturale diverse (Italia, Țările de Jos, Polonia, Slovenia și Regatul Unit), în încercarea de a identifica practicile și tendințele existente în ceea ce privește încurajarea susținerii culturii din surse private. Capitolul V descrie sistemul de stimulente al SUA pentru investiții private în cultură, dintr-o perspectivă comparativă. Unul dintre motivele discrepanțelor este prezența diferențelor culturale și sistemice din cadrul sistemelor de finanțare european și american. Astfel, studiul prezintă mecanismele selectate ale finanțării private americane, în vederea examinării. Capitolul VI oferă unele reflecții finale, în timp ce capitolul VII propune recomandări privind modalitățile de încurajare a finanțării private a sectorului cultural la nivelul UE, prin intermediul ideilor de politică ce nu se înscriu în domeniul de competență strict comunitar, dar care ar putea corespunde tendințelor percepute relevante pentru guvernele naționale și regionale.

Materialele elaborate de echipa de proiect, pe care se bazează acest raport, constau în cinci anexe care însoțesc studiul: anexa 1 prezintă măsurile de încurajare a investițiilor private în sectoarele culturale selectate; și anume, sectorul audiovizualului și al patrimoniului cultural. Anexa 2 conține versiuni complete, aprofundate ale studiilor de caz prezentate în capitolul IV al studiului. Anexa 3 constă într-un inventar al stimulentele existente pentru încurajarea investițiilor private în cultură în țările UE, elaborat ca document de lucru pentru studiul de față. Anexa 4 descrie sistemul american de donații private și caracteristicile sale, mai

detaliat decât în capitolul V, în timp ce anexa 5 oferă un scurt glosar de termeni utilizați în studiu.

1.2. Investițiile private în cultură: concepte de bază

În studiul de față, **cultura** este considerată un sector de activitate care gravitează în jurul artelor creative originale, care are un impact economic și care generează beneficii sociale prin crearea, producerea și distribuirea de bunuri și servicii în diferite domenii culturale. Rezultatele sectorului cultural reflectă diferite valori ale culturii. Pentru o evaluare corectă a valorii culturii, aceasta trebuie considerată un bun al pieței private, dar și un bun public. Cele două aspecte ale valorii culturii sunt valoarea economică și valoarea culturală. Valoarea economică constă în valoarea de utilizare și cea de neutilizare. Valoarea de piață sau de utilizare a culturii poate fi exprimată sub forma prețurilor care sunt percepute pentru bunurile și serviciile culturale. Conceptul de valori de neutilizare denotă valori pe care persoanele le asociază bunurilor sau serviciilor culturale, în pofida faptului că nu le utilizează personal (de exemplu, participarea la evenimente, vizitarea de expoziții, lecturi de cărți) (Hansen, 1997; Navrud și Ready, 2002). Valorile de neutilizare pot fi clasificate în continuare în valori educaționale, de opțiune, de succesiune, de existență și de prestigiu (Frey și Pommerehne, 1989). Conceptul de valoare culturală se referă la valoarea pe care o are un bun sau un serviciu cultural, indiferent de poziția sa în sistemul economic. Valorile culturale se împart în valori sociale, simbolice, estetice, spirituale, istorice și de autenticitate (Throsby, 2001).

În scopul prezentului studiu, s-a elaborat o clasificare a surselor într-o **conomie cu finanțare mixtă**. Astfel, există trei surse principale ale finanțării culturii în Europa: sprijin public (direct sau indirect), sprijin privat (sprijin corporativ, contribuții individuale, fundații și trusturi) și venituri realizate.

Sprijinul public include sprijinul public direct și sprijinul public indirect. *Sprijinul public direct* pentru cultură este definit ca fiind orice sprijin pentru activități culturale acordat de organe guvernamentale și/sau de alte organisme publice. Sprijinul public direct include subvenții, burse, granturi etc., adică bani transferați direct din fondurile publice în conturile beneficiarilor. *Sprijinul public indirect* constă în măsuri adoptate de instituțiile guvernamentale și/sau publice, de obicei prin intermediul unor acte juridice, în beneficiul unor organizații culturale, care nu implică un transfer de bani de la primele la acestea din urmă. Măsurile indirecte se referă, în principal, la cheltuieli fiscale, adică venitul la care guvernele locale și naționale renunță datorită reducerilor fiscale și scutirilor acordate instituțiilor culturale, la granturi echivalente și la alte scheme financiare sau bancare prin care beneficiarii, nu funcționarii guvernamentali, stabilesc care vor fi organizațiile beneficiare.

Sprijinul privat – Sprijinul privat pentru cultură denotă orice sprijin financiar oferit prin investiții, contribuții sau cheltuieli la nivel individual sau non-public. Sprijinul privat poate fi împărțit în continuare în sprijin corporativ, contribuții individuale și sprijin din partea fundațiilor și trusturilor. *Sprijinul corporativ* denotă investițiile directe care vizează randamentul capitalurilor, inclusiv parteneriate public-privat și investiții în colecții de artă, precum și sponsorizări și donații corporative. *Contribuțiile individuale* cuprind toate tranzacțiile făcute de persoane cu scopul de a dona sau de a contribui în favoarea culturii. Contribuțiile individuale ar trebui disociate de cheltuielile gospodărești pentru cultură, care intră la categoria veniturilor realizate. Sprijinul din partea *fundațiilor și trusturilor* denotă sprijinul din partea instituțiilor intermediare, constituite de obicei în temeiul legii, care servesc unor obiective și misiuni speciale și care sunt sprijinite prin fonduri private.

Veniturile realizate – Această categorie include toate cheltuielile individuale în scopuri culturale, cum ar fi taxele de intrare în instituții culturale sau achiziția de obiecte culturale. Veniturile realizate denotă așadar toate veniturile directe realizate de organizațiile culturale pe piață.

Sprrijinul public direct în favoarea culturii arată în prezent o tendință descendentă, **efectele recentei crize financiare** accelerând acest proces. Cele mai multe țări ating limita bugetelor lor și, drept urmare, încep să fie dispuse să experimenteze sisteme de sprijin privat în favoarea culturii. În deceniile care au trecut, nivelul sprijinului corporativ în țările europene a înregistrat o creștere, însă acesta este acum în scădere din cauza recentei crize financiare. Fundațiile private din Europa își reduc și ele bugetele, iar cheltuielile individuale au fost și ele afectate.

Există o legătură între investițiile în cultură și valorile culturale. În funcție de motivele investițiilor, există patru subcategorii de investiții private în cultură: **investiții directe/de capital**, care au ca principală motivație profitul (și sunt așadar preocupate cel mai mult de valoarea economică); **sponsorizări**, care reprezintă o interacțiune pe două planuri între întreprinderi (aduc profit și o recunoaștere a mărcii întreprinderilor, dar și beneficii în favoarea organizațiilor culturale); **donății și mecenat**, în care motivele donatorilor și ale patronilor sunt în cea mai mare parte în concordanță cu valorile sociale, simbolice și alte valori similare fără caracter economic, cu alte cuvinte, donațiile vizează în principal realizarea de valori culturale, în toate formele lor variate; și **venituri realizate**, care reflectă atât valori economice, cât și culturale.

Finanțarea privată conține, de asemenea, numeroase imperfecțiuni, respectiv concentrarea sa pe programe artistice convenționale și organizații culturale de prestigiu. De aceea, economia mixtă, prin finanțarea publică care asigură o bază solidă pentru stabilitatea sectorului, finanțarea privată care sprijină evenimente selecționate sau producători în funcție de preferințele individuale și veniturile realizate care oferă consumatorilor un raport valoare-preț, poate fi ferită de deficiențele fiecărei forme de finanțare în parte. Diversificarea surselor de finanțare își propune să atenueze riscurile nesistematice, astfel încât performanța pozitivă rezultată dintr-o sursă de finanțare să neutralizeze caracteristicile negative ale altei surse.

Piatra de temelie a încurajării investițiilor private în sectorul cultural o reprezintă **politica fiscală**. Intersectarea politicii fiscale cu politica culturală este evidentă, deoarece reglementarea fiscală poate avea consecințe pozitive sau negative asupra culturii. Politica culturală și cea fiscală au fost dintotdeauna și devin tot mai strâns legate între ele. Legislația fiscală este importantă sub aspectul creșterii independenței financiare a sectorului cultural. Ca mijloc de canalizare a fondurilor publice înspre artă, avantajul major al politicii fiscale este neutralitatea sa, în sensul că stimulentele fiscale nu au legătură cu conținutul artistic. În schimb, criteriile sunt generale și sunt legate de domeniul și tipul beneficiarilor. Deciziile în domeniul cultural sunt lăsate la latitudinea persoanelor, a întreprinderilor și a fundațiilor non profit. De aceea, este important să înțelegem și să promovăm o politică fiscală care să țină seama de aspectele culturale ca instrument relevant al politicii culturale, permițând astfel luarea de decizii individuale în favoarea proiectelor culturale.

Există o multitudine de termeni diferiți care se utilizează pentru a face referire la măsurile fiscale, cum ar fi degrevările fiscale, scutiile fiscale, deducerile fiscale, scutirea de impozite, stimulentele fiscale etc. Deși majoritatea acestor termeni se referă la anulări ale datorilor care reduc valoarea bazei de impozitare, stimulentele fiscale se referă la măsuri specifice menite să încurajeze un comportament dezirabil în direcția artelor și culturii. Facilitățile fiscale sunt rareori destinate în mod specific culturii și artelor, fiind concepute pentru categoria filantropică mai largă (O'Hagan, 1998). Domeniul culturii este doar unul dintre numeroasele domenii cu caracter caritabil, cum ar fi afacerile sociale, sănătatea, sportul, religia etc. Întrucât statisticile nu fac întotdeauna distincția între cultură și alte domenii filantropice, este dificilă o monitorizare a investițiilor private realizate în cultură, cu ajutorul mecanismelor disponibile. La nivelul UE, reducerea cotei TVA reprezintă una dintre măsurile cele mai importante ale finanțării publice indirecte, făcând astfel din politica în materie de TVA un instrument important al politicii culturale europene.

1.3. Investițiile private în cultură: mecanisme și măsuri selectate

S-au dezvoltat diferite măsuri și mecanisme pentru creșterea sprijinului acordat finanțării private a artei și culturii, cum ar fi: stimulente fiscale pentru donatori, consumatori și sponsori, stimulente pentru strângere de fonduri prin granturi echivalente, pentru a combina subvenția publică cu banii colectați din surse private, reglementarea parteneriatului public-privat, sprijinirea mecanismelor intermediare (de exemplu, forumuri artistice și de afaceri, fundații care oferă subvenții, fonduri de loterie, fonduri sociale de risc), utilizarea de cupoane finanțate public care stimulează organizațiile culturale să concureze pentru audiență și regimuri bancare care asigură un acces favorabil la împrumuturi. În comparație cu subvențiile publice (adică burse și granturi) ca forme de sprijin public direct, aceste măsuri reprezintă un sprijin public indirect în favoarea culturii. Statul sprijină arta și cultura în mod indirect, prin diferite eforturi de stimulare, inclusiv politici care nu presupun perceperea de impozite, prin care contribuabilii și beneficiarii, nu funcționarii guvernamentali, stabilesc care vor fi organizațiile beneficiare.

Acest capitol prezintă cele șaisprezece mecanisme și măsuri specifice selectate pentru a încuraja investițiile private în cultură în statele membre ale UE. Ele au fost identificate cu ajutorul chestionarului trimis miniștrilor culturii din țările UE, prin intermediul datelor disponibile din Compendiul de date și tendințe generale în politica culturală a Europei și din alte surse secundare utilizate în acest studiu, precum și cu ajutorul datelor obținute pe baza studiilor de caz.

1. Stimulentele fiscale pentru consumul de cultură sunt acele măsuri în care un obiect al impozitării este orice formă de consum cultural (de exemplu, cumpărarea de muzică, tablouri, sculpturi). Formele cele mai generale ale acestor măsuri sunt **reducerile de TVA** pentru achiziția de bunuri culturale, deducerile fiscale pentru achiziția de obiecte culturale, dar și alte măsuri, cum ar fi transferul de lucrări artistice în locul plății impozitului. Reducerile de TVA pentru achiziția de bunuri și servicii culturale reprezintă principalele subvenții implicite pentru industriile culturale, în special în cazuri de disfuncționalități ale pieței (adică atunci când produsele culturale trebuie subvenționate, deoarece piața este prea restrânsă pentru a funcționa eficient).
2. Cercetarea noastră prin intermediul chestionarelor și al datelor auxiliare din Compendiu arată că datele privind măsurile de sprijinire a **sponsorizării** sunt monitorizate în mod inconsecvent. Sponsorizarea corporativă a culturii este prezentă în toate țările supuse studiului. Deși sponsorizarea are un potențial semnificativ și este încurajată prin stimulente fiscale, ea încă reprezintă o mică proporție din veniturile bugetare ale organizațiilor culturale.
3. **Parteneriatele public-privat (PPP)** denotă, în general, un acord între un guvern și sectorul privat cu privire la furnizarea de servicii publice sau infrastructură. Prioritățile sociale sunt așadar cuplate cu aptitudinile manageriale ale sectorului privat, ușurând astfel guvernul de sarcina gestionării unor importante cheltuieli de capital și transferând riscul supracosturilor asupra sectorului privat.
4. **Legislația procentuală**, sau filantropia procentuală, este o măsură fiscală prin intermediul căreia contribuabilii pot să desemneze un anumit procent din impozitul pe venit să fie alocat unei anumite organizații neguvernamentale non-profit, iar în unele cazuri altor organizații, cum ar fi bisericile. Această măsură este caracterizată prin două aspecte: 1) contribuabilii înșiși decid în mod individual asupra modului în care va fi alocată o porțiune din impozitul lor plătit; 2) utilizarea fondurilor desemnate se limitează la sprijinirea anumitor beneficiari (Bullain, 2004). În rândul statelor membre ale UE, sistemele de legislație procentuală din țările est-europene, cum ar fi Ungaria, Lituania, Polonia, Slovacia, România și Slovenia sunt cel mai larg recunoscute, deși sistemul există și în alte țări precum Italia.

5. **Donațiile individuale** în scopuri culturale sunt definite ca fiind tranzacții comerciale unilaterale din care donatorul nu se așteaptă la un beneficiu direct. Donațiile pot fi făcute în numerar sau în natură. De obicei, donațiile urmăresc valori culturale superioare, profitul nefiind principala motivație. Cu toate acestea, în situații în care donatorul primește un anumit stimulent pentru a realiza donații în favoarea culturii, organizațiile culturale realizează de obicei rezultate mai bune. O serie de state membre ale UE au pus în aplicare măsuri privind stimularea donațiilor individuale. Mai multe țări oferă deduceri pentru donatorii individuali, urmând exemple din Statele Unite și din țări cu tradiție culturală anglo-saxonă. Unele dintre aceste țări (precum Germania, Italia și Grecia) prevăd stimulente speciale pentru impozitele pe succesiune, unde impozitul pe succesiuni poate fi redus cu până la 60% (Germania).
6. **Donațiile corporative** reprezintă premii, în bani sau în natură, acordate de societăți și alte entități juridice organizațiilor culturale sau artiștilor. Măsurile de sprijinire a donațiilor corporative iau de cele mai multe ori forma unor stimulente fiscale pentru donatori. Cu toate că este o măsură statornicită în țări cu o tradiție culturală anglo-saxonă, măsurile de încurajare a donațiilor corporative s-au regăsit mai puțin frecvent printre răspunsurile la chestionarul nostru, comparativ cu măsurile în favoarea donațiilor individuale. Numărul mai mic de răspunsuri la această categorie poate fi atribuit lipsei unei informări și monitorizări corespunzătoare în acest domeniu.
7. Unele țări permit contribuabililor să-și **transfere** proprietatea, inclusiv lucrările **de artă, în loc să plătească diferite impozite**, cum ar fi impozitul pe bunuri imobiliare. Un astfel de sistem acționează efectiv ca un sistem de „credit fiscal”, în comparație cu un sistem de „deducere fiscală” (Freudenberg, 2008), fiind astfel mai avantajos pentru contribuabili decât pentru trezorerie.
8. **Fondurile echivalente** sau granturile echivalente este un termen utilizat pentru a descrie cerința sau condiția care stipulează că donația privată în bani sau în natură trebuie echivalată cu o anumită sumă proporțională cu valoarea donației provenite de la un terț (de exemplu, de la stat sau de la comunitatea locală). Există o relație pozitivă între subvențiile publice și investițiile private; cu alte cuvinte, investitorii privați sunt înclinați să ofere mai multe fonduri culturii atunci când sunt asigurați că valoarea acestei investiții este garantată de sprijinul guvernului. De aceea, fondurile echivalente sunt analizate ca fiind o modalitate posibilă de a garanta că investițiile publice sunt implicate suficient de mult, astfel încât să mobilizeze investiții mai mari din partea sectorului privat.
9. În multe țări, **fondurile de loterie** pentru cultură reprezintă o importantă sursă de investiții private în cultură, întrucât distribuirea lor a permis intervenții cu caracter cultural care, altfel, nu ar fi fost posibile. Utilizarea fondurilor de loterie pentru cultură este o măsură destul de nouă, însă ea câștigă în importanță în contextul căutării unor subvenții suplimentare în sectorul cultural. Metodele de colectare și redistribuire a fondurilor de loterie variază de la țară la țară. Aceste fonduri sunt adeseori asociate impozitelor cu destinație specială, fiind astfel alocate pentru scopuri culturale specifice.
10. O altă formă de stimulare a investițiilor private în cultură este utilizarea de **cupoane**. În general, un cupon reprezintă un credit cu o anumită valoare monetară, care poate fi utilizat numai într-un scop bine definit. În sectorul culturii, cupoanele sunt utilizate ca formă de stimulare a cererii de produse culturale. În Europa, sistemul de cupoane cel mai cunoscut funcționează în Slovacia. S-au încercat scheme similare în Germania și în Regatul Unit.

11. Un **impozit alocat** este un impozit ale cărui venituri (în baza legii) sunt rezervate exclusiv pentru un grup specific sau o utilizare specială. Există cazuri în care beneficiarii de impozite alocate primesc, de asemenea, fonduri suplimentare de la bugetul de stat. Impozitele alocate se regăsesc, în mod obișnuit, în sectorul educației, al construcțiilor de autostrăzi, în domeniul ecologic și al asigurărilor sociale (Pasquesi, fără dată). Utilizarea impozitelor alocate a fost rareori întâlnită în răspunsurile la chestionarul nostru sau în literatura secundară. Această posibilitate oferă o altă opțiune pentru furnizarea eficientă a fondurilor complementare în favoarea activităților culturale.
12. **Regimurile bancare** reprezintă de obicei regimuri implementate de bănci sau asociate activităților băncilor, destinate canalizării sprijinului bancar înspre sectorul cultural. Regimurile bancare pot include sisteme de împrumut care oferă o dobândă preferențială activităților culturale sau orice alte instrumente care favorizează activitățile culturale. Un bun exemplu de regim bancar există în Țările de Jos, unde Triodos Bank a decis să concentreze activitățile sale de comunicare și responsabilitate socială în direcția sprijinirii sectorului cultural. Fondul Cultural Triodos acordă împrumuturi instituțiilor culturale și finanțează construcția și renovarea de instituții culturale cum ar fi muzee și teatre (Holterhues, 2009).
13. Sistemele de încurajare a sprijinului privat pentru cultură sunt susținute de diferite organisme care alocă subvenții. **Fundațiile** denotă o clasificare juridică a organizațiilor non-profit care, prin natura lor, fie donează fonduri și sprijin altor organizații, fie asigură sursa de finanțare în scopurile lor caritabile proprii. Sectorul fundațiilor europene cunoaște o creștere dinamică și are o prezență și importanță majore în sectorul cultural. Majoritatea fundațiilor intervin în aspecte și agende cu caracter social, în timp ce cultura reprezintă centrul activităților unor fundații mai mici și în număr limitat.
14. O altă formă nouă de investiții private în sectorul cultural este **filantropia cu capital de risc** (FCR), care aplică principiile investițiilor cu capital de risc, cum ar fi investițiile pe termen lung și sprijinul pentru consolidarea capacităților, în cazul sectorului voluntar și comunitar. Este o formă de filantropie „angajată”.
15. **Organizațiile artistice și de afaceri** existente oferă servicii importante prin intermediul activităților de formare, al acțiunilor de sensibilizare și prin crearea de legături între sectorul artistic și sectorul afacerilor. Înființarea unor astfel de agenții specializate, care încurajează angajamentul între societățile comerciale și sectorul artistic, sporește implicarea privată în sectorul cultural. Un aspect deosebit de important al activităților lor este monitorizarea și întocmirea de rapoarte cu privire la eforturile depuse de societăți în materie de donații, întrucât datele privind investițiile private în cultură nu sunt culese în mod sistematic la nivel național sau european.
16. Importanța noilor mecanisme care se dezvoltă în peisajul digital, cum ar fi **finanțarea colectivă solidară (crowd funding) și strângerea de fonduri online**, sunt evidențiate ca fiind instrumente noi, importante pentru încurajarea investițiilor private în cultură.

1.4. Investițiile private în cultură: studii de caz naționale

Europa dispune de sisteme diverse de politici culturale care încearcă să răspundă provocărilor legate de găsirea unui echilibru între eficiența și productivitatea economică, pe de o parte, și urmărirea obiectivelor sociale și culturale dorite, pe de altă parte (Boorsma, 1998). Aceste sisteme diferă în ceea ce privește modelele lor organizaționale, de la modele birocratice centralizate la modele convenționale. În consecință, există diferențe în ceea ce privește utilizarea și rolul măsurilor indirecte de politică publică, de exemplu deducerile și stimulentele fiscale, precum și subvențiile orientate spre cerere, cum ar fi cupoanele, împrumuturile fără dobândă, fondurile echivalente și parteneriatele în materie de finanțe

publice, și gradul de prezență a organizațiilor intermediare (de exemplu, organizații artistice și de afaceri și fundații de interes public).

În scopul analizării politicilor culturale și a modurilor în care ele abordează această problemă, au fost incluse în studiul de față cinci ample studii de caz naționale. Cazurile acestor țări selectate oferă informații asupra diferitelor sisteme care funcționează în prezent și identifică măsurile și exemplele reale de bune practici naționale pentru încurajarea investițiilor private în sectorul cultural. Studiile de caz identifică astfel diferitele realități și problematici legate de finanțarea culturii. Țările selectate prezentate ilustrează contexte europene diverse: Italia, Țările de Jos, Polonia, Slovenia și Regatul Unit. Rezultatele studiilor de caz scot în evidență similitudini și diferențe la nivel european: Regatul Unit și Țările de Jos (țări cu tradiție culturală anglo-saxonă) dispun de cele mai avansate mecanisme și măsuri de a stimula sectorul privat să sprijine cultura, în timp ce Slovenia și Polonia, în calitate de state membre noi ale UE și cu trecut socialist, au încă sisteme subdezvoltate de sprijinire a investițiilor private, din cauza unor structuri culturale destul de inflexibile. În cazul Italiei, țară cu tradiție mediteraneană, situația este valabilă pe jumătate: controlul statului este încă prezent, dar există ample oportunități pentru implicarea sectorului privat.

- Cazul Italiei arată că, deși statul deține rolul și răspunderea principală pentru sprijinirea culturii, există o gamă variată de inițiative, stimulente și sisteme funcționale pentru încurajarea sprijinului privat în favoarea culturii. Cea mai importantă poziție în rândul acestor sisteme este asumată de fundațiile bancare.
- Donațiile private în favoarea culturii în Țările de Jos s-au intensificat în ultimul deceniu, atât sub aspectul ponderii contribuției totale, cât și al valorii absolute. Guvernul a realizat progrese considerabile în ceea ce privește legislațiile și programele fiscale care stimulează donațiile private. Actualul model de politică culturală olandeză combină ambele caracteristici ale modelului convențional și antreprenorial. Schimbările anunțate în politica culturală pentru următoarea perioadă de patru ani evidențiază importanța modelelor antreprenoriale.
- În Polonia, încurajarea investițiilor private în cultură se află încă în fazele sale incipiente, însă are nevoie de o abordare strategică bine elaborată pentru dezvoltarea sa ulterioară. Această nevoie este asociată nevoii unei restructurări generale a sectorului cultural în Polonia.
- Există prea puține schimbări structurale care să conducă la o mai mare implicare a sectorului privat în favoarea culturii în Slovenia. În pofida obiectivelor de politică culturală existente îndreptate în direcția modernizării sectorului public pentru cultură și a mobilizării de fonduri private, prea puține măsuri concrete funcționale încearcă să meargă în această direcție.
- În Regatul Unit, așa-numitul „standard de aur” pentru finanțarea culturii este considerat a fi o „conomie tripod”, prin care fiecare sursă de venit (public, privat, realizat) reprezintă o treime din venitul total. În realitate, numai venitul realizat reprezintă o treime din venitul total (32 %); finanțarea publică reprezintă, în medie, 53 % din venitul organizațiilor artistice, în timp ce investițiile private reprezintă restul de 15 % (Mermiri, 2010a). Având în vedere recente reduceri ale bugetelor naționale și locale destinate artei, sectorul artistic și cultural se confruntă cu necesitatea de a găsi surse alternative de venit, și anume investiții private, care să înlocuiască subvenția publică. Guvernul caută noi modalități de încurajare a implicării sectorului privat prin dezvoltarea unui fond de stimulare (*challenge fund*) pentru a stimula donatorii și pentru a consolida capacitatea de strângere de fonduri a organizațiilor artistice.

1.5. Europa vs. SUA: evaluare comparativă a stimulentei în favoarea investițiilor private în cultură

O comparație între tendințele UE și americane în ceea ce privește investițiile private în cultură arată diferențe majore la nivel de orientare strategică și rezultate ulterioare. Sistemele diferă atât sub aspectul structurilor lor, cât și al sumelor acordate ca donații private. Unele diferențe se referă la mediul politic și juridic, unele decurg din disponibilitatea resurselor angajate pentru strângerea de fonduri și din existența unei culturi de „a cere”, iar altele aparțin culturii și tradiției de „a dona” și de a spori bogăția.

Din 1990 încoace, au avut loc transformări majore în materie de elaborare a politicilor, atât în Europa, cât și în SUA. În timp ce țările europene au introdus o legislație fiscală care sprijină și promovează investițiile private în cultură, în SUA, organismele publice au redus substanțial sprijinul public în favoarea culturii, lăsându-l în seama forțelor pieței.

Distincția între cultură ca bun public și cultură ca bun de piață reprezintă diferențierea crucială atunci când comparăm nivelurile de sprijin pentru sectorul cultural în țările europene și în Statele Unite. Principala provocare pentru Europa rămâne aceea de a-și menține realizările sub aspectul sprijinirii artelor și culturii ca bun public, încurajând în același timp mecanisme de finanțare privată care sunt mai stimulatoare, mai ample și mai versatile.

Cele mai multe dintre diferențele dintre SUA și UE sunt evidente la nivel de prevederi în materie de politici fiscale, SUA aplicând mai multe măsuri fiscale destinate să implice sectorul privat în a acorda sprijin culturii. Aceste măsuri includ, după descrierea funcțională: diversitatea formelor de donații private, o pondere mai importantă a donațiilor individuale în totalul fondurilor private destinate culturii, mecanisme de caritate create pe baza cadrului fiscal (de exemplu, fonduri comune de venituri, fond caritabil cu dobândă viitoare (*charitable remainder trust*), fond caritabil cu primă dobândă (*charitable lead trust*), limita mai ridicată a facilităților fiscale în cazul donațiilor individuale și criteriile de eligibilitate pentru facilitățile fiscale.

În Statele Unite, sprijinul corporativ acordat artelor și culturii a trecut de la donațiile caritabile la o strategie bazată mai mult pe marketing și orientată spre sponsorizare.

Diferențele în ceea ce privește nivelurile donațiilor individuale în SUA și Europa se referă, în general, la impozitul federal pe venit, impozitul pe bunuri imobiliare, impozitul pe câștigurile din capital și impozitul pe donații. Instrumentele pe care le aplică sistemul american, mai puțin utilizate în Europa, se regăsesc în domeniul filantropiei cu capital de risc și al donațiilor anticipate.

Nivelul ridicat al sprijinului privat în favoarea artei în SUA nu generează neapărat un sector artistic stabil din punct de vedere financiar. Creșterea constantă a costurilor fixe, combinată cu o concurență tot mai acerbă, cu așteptări mai mari din partea patronilor, cu o finanțare publică scăzută și o criză economică generalizată, a redeschis discuția privind nivelurile corespunzătoare de sprijin din fonduri publice și private destinate culturii.

1.6. Reflecții finale

Sistemul european de finanțare culturală este predominant de stat, iar dorința de a aplica stimulente pentru finanțare privată depinde de cadrul de politică publică și de determinarea politică. Majoritatea țărilor europene ating în prezent limita bugetelor lor, în special în contextul recente crizei economice și, drept urmare, ar trebui să manifeste un interes crescut de a experimenta sisteme de sprijin privat pentru cultură. Cu toate acestea, s-au implementat foarte puține măsuri noi de politică pentru încurajarea investițiilor private în cultură, ceea ce arată că aceste politici nu reacționează în funcție de tendințele și provocările actuale.

Sunt evidențiate în cele ce urmează punctele esențiale ale acestui studiu:

- Sprijinul public direct pentru cultură arată, în prezent, o tendință descrescătoare, iar efectele recente crize financiare accelerează acest proces. Nevoia reformării sectorului cultural pentru a-l face mai sustenabil și mai favorabil antreprenoriatului este recunoscută la nivelul politicilor culturale europene, cu toate că realitatea arată niveluri diferite de realizare a acestui obiectiv strategic.
- Sprijinul public direct se axează, în principal, pe sprijinirea infrastructurii și a producției culturale (adică oferta culturală), însă recente tendințe arată că politicile și-au schimbat perspectiva pentru a lua în considerare consumul. Această nouă luare în considerare a consumului a avut drept rezultat cerința ca organizațiile culturale să-și demonstreze relevanța pentru publicul căruia se adresează.
- Măsurile de sprijin public indirect prin intermediul stimulentei fiscale în Europa sunt bine dezvoltate, însă acceptarea acestor dispoziții de către cetățeni, organizații și întreprinderi culturale variază în diferite țări, ceea ce arată că trebuie promovată și dezvoltată cultura de a dona.
- Tendința de a supra-accentua potențialul sprijinului privat pentru a servi drept alternativă la sprijinul public este controversată, deoarece fondurile private înregistrează o scădere rapidă în perioadele de criză, iar numeroase constatări subliniază că există o corelație pozitivă între rolul statului și cel al investițiilor private în cultură. Intervenția publică sub formă de fonduri echivalente sau stimulente fiscale consolidează încrederea în importanța culturii pentru sponsorii și donatorii care doresc să ofere capital într-un sector deja important și înfloritor.
- În Europa, profesionalizarea practicilor de strângere a fondurilor nu este dezvoltată în mod adecvat. Chiar dacă este necesară o astfel de profesionalizare, decizia crucială de a angaja responsabili cu strângerea fondurilor este foarte dificil de luat în condițiile în care deseori nu există suficiente fonduri pentru a finanța corespunzător activitățile culturale sau artistice de bază sau pentru a numi consultați externi în materie de strângere de fonduri. De aceea, strângerea de fonduri nu este inclusă îndeajuns, ca parte integrantă a structurii operaționale, în majoritatea organizațiilor culturale.

Ideea generală de a crește nivelul contribuției private în favoarea artei și culturii este considerată o alternativă promițătoare destinată să crească sustenabilitatea financiară a sectorului cultural într-o perioadă în care finanțarea publică este supusă unui control strict. Cu toate acestea, scăderea sponsorizărilor și a donațiilor în timpul crizei economice nu sprijină această idee. Sunt necesare mai multe eforturi pentru a stabili legături mai puternice între public, întreprinderi și comunități, pentru a recunoaște diferitele valori culturale și pentru a profita de acestea în funcție de diferitele motive din spatele deciziilor de a investi în cultură. Guvernele se confruntă cu probleme în ceea ce privește îmbunătățirea mediului politic și juridic necesar promovării și recompensării sprijinului privat acordat culturii. Sponsorii trebuie încurajați să exploreze oportunități noi pentru o publicitate mai inovatoare prin intermediul artei și al culturii, patronii trebuie încurajați să-și redescopere pasiunea de a recunoaște talente noi, donatorii trebuie încurajați să se simtă incluși în conturarea vieții culturale, iar sectorul cultural trebuie încurajat să se asigure că strângerile de fonduri și sponsorizările nu sunt importante doar din considerente financiare, ci și pentru legitimarea socială a misiunilor culturale.

1.7. Recomandări

Pe baza constatărilor studiului de față, provocările iminente pentru încurajarea investițiilor private în sectorul cultural sunt următoarele:

- **Crearea unui bun echilibru între sprijinul public direct și indirect pentru artă și cultură**

Având în vedere particularitățile culturilor europene și modelele de dezvoltare culturală din Europa, încurajarea investițiilor private în cultură nu ar trebui să afecteze finanțarea publică. Fondurile publice și private sunt complementare, deoarece o bază solidă a finanțării publice consolidează percepția încrederii în valoarea publică a culturii, pe de o parte, asigurând stabilitatea sectorului cultural, pe de altă parte. În perioadă de criză, cererea de bunuri culturale suferă mai multe reduceri în raport cu cererea de alte bunuri. Pentru a conserva valoarea publică a culturii, sprijinul public este indispensabil.

- **Dezvoltarea de metodologii pentru colectarea de informații comparative**

Lipsa unor date comparative sistematice cu privire la situația fiscală din UE în cazul sectorului cultural și absența unor date bazate pe o metodologie comună sunt impedimente serioase pentru o cercetare a investițiilor în cultură în Europa. O altă provocare este elaborarea unui cadru comun de clasificare a diferitelor forme de filantropie, cultura fiind o categorie distinctă, fără a exclude disponibilitatea unor diverse scheme care să faciliteze în viitor cercetarea comparativă. Astfel, inițiativele existente, cum ar fi Statisticile culturale Eurostat și Compendiul Consiliului Europei/ERICarts, trebuie elaborate în continuare.

- **Acordarea de sprijin suplimentar pentru asociațiile internaționale, în vederea monitorizării datelor și practicilor comparative**

Răspândirea măsurilor și mecanismelor în toate statele membre ale UE confirmă necesitatea unor organisme și rețele internaționale, care ar putea oferi o evaluare mai exactă și independentă a datelor și practicilor, precum și o distribuție mai eficientă a rezultatelor către grupurile-țintă. Datele culese de forumurile artistice și de afaceri sunt surse de informații prețioase, însă ele ar avea de câștigat de pe urma unei abordări metodologice unificate în ceea ce privește culegerea și interpretarea datelor. Acordarea unui sprijin suplimentar asociațiilor-umbrelă internaționale ale forumurilor artistice și de afaceri existente și altor organisme internaționale ar trebui să fie o sarcină normală a UE, pentru a crea și promova condiții benefice finanțării private a artei și culturii.

- **Sensibilizarea publicului și înțelegerea măsurilor și beneficiilor fiscale existente**

Principala discrepanță între sistemul american și cel european nu se referă la diferitele măsuri (deși această situație se poate întâlni uneori), ci în cea mai mare parte la implementarea lor. În Europa, măsurile fiscale favorabile sunt definite în mai multe legi diferite (Legea privind impozitul pe venit, Legea privind impozitul pe succesiune și pe donație, Legea privind TVA-ul etc.) și se aplică pentru sectoare diferite (radiodifuziune, educație, mediu). De aceea, există o lipsă generală de informare în rândul beneficiarilor și al investitorilor/donatorilor/sponsorilor. Creșterea nivelului de conștientizare și înțelegere a măsurilor fiscale existente și planificate este o măsură necesară în vederea unei utilizări productive a reglementărilor existente. Utilizarea eficientă a prevederilor juridice impune crearea unui catalog sau a unui ghid transnațional pentru donații, care să conțină o descriere completă a legislației naționale în vigoare și a campaniilor naționale care promovează aplicarea măsurilor fiscale disponibile.

➤ **Elaborarea de programe de sprijin public în favoarea profesionalizării practicilor de strângere de fonduri**

O altă diferență între sistemul american și cel european devine evidentă atunci când se au în vedere resursele dedicate eforturilor de strângere de fonduri. Potrivit nivelului sprijinului privat acordat culturii în America, sistemul american cultivă bunele practici de strângere de fonduri, în timp ce, în sistemul cultural european, strângerea de fonduri este pur și simplu un mecanism complementar și neregulat. În cazul în care există fonduri insuficiente pentru a acoperi costurile esențiale de programare, profesionalizarea strângerii de fonduri presupune aplicarea unor măsuri de politică culturală specifice care să sprijine elaborarea de programe și strategii de strângere de fonduri.

➤ **Conștientizarea posibilităților de promovare conferite de articolul 167 alineatul (4) din TFUE [ex-articolul 151 alineatul (4) TCE] pentru elaborarea de politici cu implicații culturale**

Articolul 167 alineatul (4) din TFUE stipulează că, în acțiunile întreprinse în temeiul diferitelor dispoziții ale Tratatului, instituțiile europene țin seama de aspectele culturale. Acest articol conferă instituțiilor UE competența și posibilitatea de a promova aspectele culturale, inclusiv mecanisme și măsuri care să direcționeze investițiile private înspre cultură.

➤ **Armonizarea măsurilor în materie de TVA fără a periclita statutul excepțional al bunurilor și serviciilor culturale**

Armonizarea măsurilor privind TVA este considerată de Uniunea Europeană ca una dintre căile posibile pentru o dezvoltare viitoare a legislației fiscale în UE. Operând asemenea schimbări, trebuie să fim atenți să nu distrugem ceea ce s-a realizat deja prin scutiunile de TVA în domeniul cultural, menționate în studiu, și să urmărim exemplul statelor care au un statut favorabil, exemplar pentru bunurile și serviciile culturale.

➤ **Acordarea de sprijin forumurilor artistice și de afaceri, ca mediatori între arte, întreprinderi și legiuitori**

Forumurile artistice și de afaceri sunt mecanisme intermediare care încurajează donatorii să își dezvolte cultura de a dona și care stimulează organizațiile culturale și artiștii să își dezvolte cultura de a cere. Aceste organizații își asumă un rol activ în stabilirea și promovarea de parteneriate între sectorul cultural și cel economic. Astfel de parteneriate presupun faptul că organizațiile de afaceri care sprijină proiecte culturale se bucură de o popularizare strategică a imaginii lor de marcă și de o creștere a vizibilității, prin faptul că sunt promovate în cadrul parteneriatelor cu organizațiile culturale, în timp ce acestea din urmă capătă mai multă siguranță necesară planificării pe termen lung a programelor. De asemenea, forumurile artistice și de afaceri sunt mijloace utilizate pentru punerea în practică a regimurilor fiscale preferențiale.

➤ **Promovarea și schimbul de bune practici la nivel de politici fiscale, pentru a încuraja sprijinul privat în favoarea culturii în statele membre**

Sprijinirea politicii fiscale este foarte importantă pentru stabilirea cadrului necesar unei implicări sporite a fondurilor private. Funcționarii publici și organismele cu autoritate în domeniul cultural dispun de cunoștințe oarecum limitate în ceea ce privește diversitatea măsurilor și mijloacelor disponibile în domeniul fiscal. De aceea, nu este surprinzător faptul că lipsește un sprijin mai mare pentru dezvoltarea măsurilor existente sau pentru introducerea unor noi, care ar încuraja investițiile private în cultură. Această situație subliniază necesitatea de a monitoriza și evalua efectele implementării politicii fiscale în domeniul cultural și de a efectua o analiză comparativă la nivelul UE, cu scopul depistării soluțiilor optime. Fără o analiză competentă a cheltuielilor fiscale efectuată de autoritățile responsabile și de ministerele de finanțe, orice încercare de îmbunătățire a mediului fiscal va avea un caracter ideologic, în loc să fie un răspuns articulat și pragmatic la o perspectivă fiscală schimbătoare și pe termen lung.

➤ **Acțiuni în materie de politică culturală ghidate de diferite valori ale culturii**

Complexitatea factorilor influențează investițiile private pentru cultură – unii factori se situează în afara sectorului cultural (cum ar fi mediul politic și juridic extins), unii țin de donator (cum ar fi cultura de a dona și de a spori bogăția, inclusiv transferul său inter-generații în viitorii ani), iar unii se situează în interiorul sectorului cultural (cum ar fi resursele alocate strângerii de fonduri și cultura de a cere). O astfel de complexitate impune acțiuni de politică culturală care să fie multidimensionale și holiste sub aspectul formulării și implementării și care să fie ghidate de diferite valori ale culturii. Totuși, una dintre principalele provocări pentru elaborarea politicilor culturale este de a crea mecanisme proactive care să poată răspunde schimbărilor iminente din mediul social, politic și economic. Măsurile de politică culturală pentru încurajarea investițiilor private în cultură ar trebui să abordeze în mod prioritar dezvoltarea de competențe în sectorul cultural pentru stabilirea de relații fructuoase cu sectorul privat. În plus, direcțiile de dezvoltare a politicii culturale ar trebui să aibă drept rezultat asigurarea unui cadru legislativ adecvat care să stipuleze principiile economiei mixte ca fundament necesar pentru sustenabilitate.